

Književne novosti

Ivan Cankar: Krpanova kobilica. Okraske in karikature avtorjevo narisal Hinko Smrekar. Založil L. Schwentner v Ljubljani 1907. Natisnil A. Statnar v Kamniku. Cena: broš. 4 K, izv. vez. 5 K 50 h, po pošti 30 h več.

„Pot za razpotjem“ je naslov novemu romanu gospoda dr. Iva Šorlija, ki izide v kratkem v Bambergovem založništvu v Ljubljani. Na to delo, o katerem se nam je izrekel ocenjevalec jako pohvalno, opozarjamo naročnike našega lista že sedaj.

A. Aškerc: Junaki. Epske pesnitve. Založil L. Schwentner v Ljubljani. 1907. Obseg: Knez Volkun. Zgodovinski prizor iz osmega stoletja. — Knez Ljudevit. Zgodovinska rapsodija iz devetega stoletja. — Rôpoša in Kruci. Zgodovinska romanca iz let 1704–1746. — Kralj Matjaž. Narodna pravljica.

Aškerc se je dvignil na našem književnem polju na odlično mesto, kakršnega ni pred njim zavzemal nihče. Njegov nastop je zbudil v literarnih krogih opravičeno največjo pozornost. Oglasil se je slovenski epik, velik, istinit pesnik. Njegova bojevitost muza je ubrala krepke, moške glasove. Zavzeto so gledali ljudje, češ, ali se more naša mehka govorica izlivati tudi v mogočne akorde, ki kličejo na boj in prorokujejo svobodo? Aškerc je dokazal — da!

Lepo je bilo gledati, kako so rasle markantne slike izpod njegovega peresa. Ni bila samo harmonija barv, bila je sila idej, jasnost misli, plemenitost tendence: Vereščagin.

Boj za svobodo, za oproščenje sužnjem! Tako je stalo napisano v njegovi delavnici. Samo mestoma se je oglasilo njegovo srce in govorilo samo zase, samo o sebi. Zato je njegova lirika kot tenak, medlo se blesketajoč okvir ob veliki, mogočno učinkujoči sliki, kjer žanje smrt in se dviga izpod krvi in verig v blato pritiskani genij človeštva: ubiješ posameznika, a njegova smrt je kot seme, ki rodi močnejše, samozavestnejše, svobodnejše pleme! — Iz tega vzroka ne pride Aškerčeva lirika toliko v poštev, ker mu je odkazala njegova moška in brezobzirna natura mesto reprezentanta slovenske epike. In kadar imamo Aškerca v mislih, ga sodimo samo s tega stališča, pravzaprav na tem stališču. Govoriti nam je torej z odlično osebnostjo.

Pri nas niso navajeni ljudje, da bi povedali vsakomur resnico v obraz, kako da bi bila resnica samo za posameznika, in sicer v prvi vrsti za tistega, ki stoji po svojem socialnem položaju v nižjih vrstah: beraču smeš reči vsak hip, da je berač; a kdor je bogat v naslovih in dohodkih, pa siromak v glavi in lopov v srcu, naj velja za vzor človeka. Če mu poveš resnico, te toži zaradi razžaljenja časti.

Pesnika ni tako lahko tožiti, ker zna povedati največje očitane tudi tako, da ne pride v konflikt s kazenskim zakonom. Lahko pa je pograbit blato za plotom in ga vreči vanj. In tako se je zgodilo, da je priletelo v Aškerca mnogo kep. Naša javnost sodi, da ga ni tako kamenanje nič bolelo. Zato je čimbolj rasla vera v njegovo krepko naturo. Temu je dajal povod pesnik sam, ker ni odložil peresa, temveč je pesnil dalje. A tu se je zgodil preobrat: tendenca je stopila v